

Göçer, Ferhat – Karademir, Selda, “Yerel Medyada Kadın Gazetecilerin Çalışma Süreçlerine Yönelik Bir İnceleme: Trabzon ve Giresun Örneği”, *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 11/24, ss.227-244.

DOI: 10.31765/karen.1710331

Bu makale etik kurul izni ve/veya yasal/özel izin alınmasını gerektirmemektedir.

This article doesn't require ethical committee permission and/or legal/special permission.

* Araştırma Makalesi / Research Article

** 🎓 Dr. Öğr. Üyesi,
Bağımsız Araştırmacı, Kocaeli/TÜRKİYE
✉ ferhatzgocer@gmail.com
ORCID : 0000-0003-1150-7643

*** 🎓 Bağımsız Araştırmacı,
Giresun/TÜRKİYE
✉ seldakarademir26@outlook.com
ORCID : 0009-0009-6001-8046

Anahtar Kelimeler: Yerel Medya, Medyada Cinsiyet Roller, Kadın Gazeteciler, Mesleki Ayrımcılık

Keywords: Local Media, Gender Roles in Media, Women Journalists, Occupational Discrimination

YEREL MEDYADA KADIN GAZETECİLERİN ÇALIŞMA SÜREÇLERİNE YÖNELİK BİR İNCELEME: TRABZON VE GİRESUN ÖRNEĞİ*

Ferhat GÖÇER** - Selda KARADEMİR***

Öz: Bu çalışmanın amacı, yerel medyada istihdam edilen kadın gazetecilerin, emek süreçlerinde yaşadıkları zorlukların ve sorunların toplumsal cinsiyet politikalarıyla ne tür bir kesişimsel ilişkisi olduğunu anlamaya çalışmaktır. Bu kapsamda çalışmanın problemini, yerel medyada istihdam edilen kadın gazetecilerin mesleki pratiklerinde deneyimledikleri zorluklar ve sorunlar oluşturmaktadır. Çalışmanın yöntemi nitel araştırma tasarımıyla gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma kendi içerisinde çeşitli araştırma desenleri içermektedir. Bu bağlamda, araştırma deseni olarak fenomenolojik yaklaşım tercih edilmiştir. Çalışmada problem olarak belirlenen fenomenin daha iyi anlaşılması için fenomeni doğrudan deneyimleyen kişilere, önceden hazırlanan yarı yapılandırılmış mülakat tekniğiyle oluşturulan sorular yöneltilmiştir. Çalışmanın evrenini yerel medyada çalışan kadın gazeteciler oluşturmaktadır. Çalışmada amaçlı örneklem kullanılmıştır. Bu çerçevede, Trabzon ve Giresun'da faaliyet gösteren yerel medya mecralarında çalışan toplam da 8 kadın gazeteciyle görüşülmüştür. Görüşmelerde, kadın emeğinin yerel medya çalışma ortamlarında yoğun bir soğurulma pratiğine maruz bırakıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca haber üretim süreçlerinde manşet olacak nitelikteki haberlerde daha çok erkek gazetecilerin tercih edildiği, kültür ve sanat konulu haberlerde de kadın gazetecilerin tercih edildiği bulgulanmıştır. Diğer yandan, kadın gazetecilerin çalıştıkları medya mecralarında, idari noktalara gelmelerinin oldukça zor olduğu, haber üretim süreçlerinde erkek meslektaşları tarafından örtük bir şekilde ayrımcılığa ve dezavantajlı süreçlere maruz kaldıkları da çalışmadan elde edilen başlıca bulguları oluşturmaktadır.

A STUDY ON THE WORKING PROCESSES OF WOMEN JOURNALISTS IN LOCAL MEDIA: THE CASE OF TRABZON AND GİRESUN

Abstract: This study aims to understand the intersection of gender politics and the difficulties experienced by women journalists in local media. The focus of the study is the difficulties and problems these women face in their professional practices due to their gender. The study employed a qualitative research design. Qualitative research encompasses various research designs. In this context, a phenomenological approach was chosen as the research design. To better understand the identified phenomenon, semi-structured interviews were conducted with people who had direct experience with

Geliş Tarihi / Received Date: 31.05.2025

Kabul Tarihi / Accepted Date: 30.10.2025

it. The study's population consists of women journalists working in local media. Purposive sampling was used in the study. Within this framework, eight female journalists working in local media outlets in Trabzon and Giresun were interviewed. During the interviews, it was observed that women's labor is subject to intense exploitation in local media work environments. Additionally, it was found that male journalists

are mostly preferred for news that will make headlines, while female journalists are preferred for culture and arts news. Another main finding of the study is that women journalists find it very difficult to reach administrative positions within their media outlets and are implicitly discriminated against and disadvantaged by their male colleagues during the news production process.

Giriş

Medyanın teknolojik gelişmelere içkin olması ve sermaye yapısının sürekli el değiştirmesi, onun dinamik bir yapıya sahip olduğunun temel göstergesidir. Medyanın sahip olduğu dinamik karakter, toplumsal yaşamın şekillenmesinde ve gündelik hayat pratiklerinde yadsınamayacak bir önemdedir. Bu durum, medyanın toplumsal bir organizasyon olarak nasıl bir ekonomi politik pratikle örgütlendiği ile ilgilide çeşitli tartışmaları beraberinde getirmektedir.¹ Medyanın toplumsal iletişimin oluşmasında sağladığı aracı olma işlevi, aynı zamanda medya ortamlarında, fikir ve bilgi işçisi olarak istihdam edilen gazetecilerin de çalışma koşullarının düşünülmesini zorunlu kılmaktadır. Medya, her şeyden önce endüstriyel bir oluşum olarak; ürettiği medya metinlerini belli bir kâr amacı elde etmek için piyasaya sunmaktadır. Dolayısıyla medya endüstrisinde çalışan kişilerde, belli bir ücret karşılığında fikir/bilgi işçisi unvanıyla istihdam edilmektedir. Bilginin üretilmesi, işlenmesi, kullanılması ve dağıtılması olarak tanımlanan işlerde istihdam edilen kişiler için “bilgi işçisi” ifadesi kullanılmaktadır. Bilgiye ilişkin verileri araştırıp, toplayıp, analiz eden ve sunma edimini yapan gazeteciler de bilgi işçisi olan kişilerdir.²

Gazetecilerin bilgi işçi olarak istihdam edilmesi, çalışma koşullarına ilişkin medya endüstrisinde çeşitli sorunların da varlığını ortaya koymaktadır. Medyanın sahiplik yapısının; her şeyden önce sermaye ve siyaset alanının kesiştiği bir ortaklık üzerinden kurulması, gazetecilerin çalışma koşullarını belirleyen önemli bir dinamik olarak belirlemektedir. Bu durum, gazetecilerin çalışma güvencesinin neredeyse olmadığı ve belirsizlik koşullarında mesleğinin gerekliliklerini yerine getirmesine engel oluşturan bir süreç neden olabilmektedir. Gazeteciler, medyanın sahiplik yapısından kaynaklı el değiştirmelerden dolayı, işten çıkarılma ve mesleğini yapamama gibi durumlarla karşı karşıya kalabilmektedir.³ Diğer taraftan, medya çalışma hayatının sahip olduğu diğer zorlu süreçler, şu şekilde belirtilebilir: Medya çalışanlarının örgütsüz ve düşük ücretle çalıştırılması, esnek mesai saatlerinin olması, her an bir tehlike ve tehdit altında haber üretmeleri, medya patronlarının birbirleri arasındaki anlaşmalar ile bir patronun işten çıkardığı gazeteciyi, bir başka patronun işe almaması, medya çalışma yaşamının başlıca zorluklarını oluşturmaktadır. Mevcut koşullardan kaynaklı olarak da gazeteciler, her koşula boyun eğerek çalışmaya mecbur bırakılmaktadır.

Medya çalışma yaşamında ortaya çıkan mevcut zorluklar, toplumsal cinsiyet politikaları açısından da ele alınmayı zorunlu kılmaktadır. Bilhassa kadın gazetecilerin, medya çalışma yaşamı içerisinde kadın olmaktan kaynaklı olarak karşılaştıkları, zorluklar ve sorunlar önemli bir fenomeni oluşturmaktadır. Bu kapsamda mevcut çalışmanın problemini, toplumsal cinsiyet politikaları doğrultusunda şekillenen medya ekolojisinde, yerel medya mecralarında çalışan kadın gazetecilerin, çalışma süreçlerinde karşılaştıkları zorlukların ve sorunların boyutları oluşturmaktadır. Çalışmanın yöntemi, nitel araştırma tasarımı olarak belirlenmiştir. Çalışmada, katılımcıların kendi sosyal çevrelerinden elde edilen verilerin tümevarımsal analizi yoluyla genel temalara

¹ Karahisar, 2012.

² Erdem, 2010: 549.

³ Köseadağ, 2019: 2481.

ulaşmıştır.⁴ Çalışmada nitel yöntemin tercih edilmesinin temel sebebi, yerel medyada çalışan kadın gazetecilerin mesleki deneyimlerinin, karşılaştıkları zorluk ve sorunların derinlemesine anlaşılmasının nicel yöntemle oranla daha açıklayıcı olduğu kabulüdür. Çalışmada yerel medyada çalışan kadın gazetecilerin mesleki yaşamlarındaki deneyimlerini, karşılaştıkları sorun ve zorlukları anlamak/betimlemek için fenomenolojik desen kullanılmıştır. Çalışmanın amacı ve önemini oluşturan başlıca motivasyon; kadın gazetecilerin yerel medya mecralarında deneyimledikleri zorlukları ve sorunları betimlemeye çalışması oluşturmaktadır.

1. Alan Yazın

Toplum için oldukça önem arz eden kitle medyası, uluslararası medya, ulusal medya ve yerel medya şeklinde bir akış içerisinde sınıflandırılmaktadır. Yerel basın, bir bölge veya şehirle sınırlandırılarak yayımlanan bölgenin halkına yönelik haberleri, o bölgenin problemlerini, kültürel faaliyetlerini ve halkın ilgisini çekebilecek konuların yayımlarını yapan kuruluşlardır. Türk basın tarihi açısından bakıldığında yerel basının ilk olarak Osmanlıda izleri görülmektedir. Osmanlıda yerel basına öncülük eden ilk gazeteler “vilayet gazeteleri” olmuştur. Sonrasiındaki dönemler için ise, “taşra basını”, “Anadolu basını” veya “mahalli basın” şeklinde gelişim göstermiştir.⁵ Yerel basın, hitap ettiği kitle tarafından “içimizden biri” şeklinde algılanarak o bölgenin sesi olmuştur. Bölge halkına sorumlulukları olan, mesleği gereği yerel yönetimlerle iletişim kurmalarını sağlayan, sorunlarını ve ihtiyaçlarının duyurulmasına yardımcı olan ve kamuoyu oluşturulmasında da katkıda sunan, gündelik yaşamın sorunlarının çözülmesine ve siyasal gelişmelere yarar sağlayan kitle iletişim araçlarıdır.⁶ Yerel basını ulusal basından ayıran en önemli faktör, sınırlı hedef kitleye hitap etmesidir. Ulusal basın dünyadan haberler sunarken; yerel basın yayımlanan bölgenin sorunları veya faaliyetleri üzerinde durur.⁷ Halkın günlük hayatını etkileyen hava durumu, nöbetçi eczaneler, belirli kuruluşların telefon numaraları gibi bilgilere de gazetede yer verdikleri için bölge halkının günlük yaşamını kolaylaştırırken insanları da yerel gazeteleri okumaya teşvik eder.⁸ İnsanların, aitlik olgusunu hissedebileceği, yaşadığı ve bildiği ortamın değerlerini, fotoğraflarını diğer bir söyleyişle kendi insanını görebildiği bir araçtır yerel basın. Halk böyle hissedemediği, kendisiyle bağdaştıramadığı bir gazeteyi satın almak istemez. Yerel basın çalışanları bölgenin insanlarını tanıdıkları için onların dilinden, onların istedikleri şeyleri onlara vermeye çalışırlar.⁹

Kitle iletişim araçlarının yoğun olarak kullanılmadığı dönemlerde, ulusal gazetelere ulaşmak oldukça güçken yerel basın oldukça etkili olmuştur. Örneğin, Milli Mücadele zamanlarında öncülük eden yerel basın, Kurtuluş Savaşı’nın büyük destekçisi ve Cumhuriyet kazanımlarının taşıyıcısı olmuştur ve zamanla da etkisini kaybederek öncülüğünü ulusal basına devretmiştir.⁹ Fakat teknolojinin gelişmesiyle birlikte artık her şeyin daha erişilebilir hale gelmiş olması, ulusal basının her bölgeye eşit davranamaması nedeniyle yerel basının öneminin de öne çıkmasına yardımcı olmuştur. Yerel kamuoyunun oluşumuna büyük etki eden yerel basın, yerel anlamda öncü olarak nitelendirilebilecek bir konuma gelmiştir. Öyle ki, yerel basın halkın kendisini, problemlerini benimseyen bir yapıya sahiptir “kaymakamımız, belediye başkanımız, valimiz” gibi kavramları sıkça kullanır, vefat haberleri, iş ilanlarına kadar paylaşımlarda bulunurlar. Bölgenin kendi halından insanların her türlü ihtiyacı ile mücadele eder, her başarısı için övünç dolu paylaşımlar yapar ve bölgedeki esnafa reklam fırsatları sunarak gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Bölgeye uygun yapılan veya yapılmak istenen kültürel etkinlikler için çoğunluğun isteği olan şeyleri gündeme taşımak ve yerine getirmek için yetkililerle görüşmeler sağlar.

⁴ Creswell, 2016: 4.

⁵ Erdem, 2007: 111-566.

⁶ Bekiroğlu, 2008: 134.

⁷ Yüksel, 2006: 119.

⁸ Girgin, 2001: 141-181.

⁹ Birsan, 2011:116-142.

Yerel basın bu özelliklerinden ötürü gelişmiş ülkelerde ciddi bir yere sahip olduğu ifade edilebilir.¹⁰ Gelişmiş ülkelerin çoğunda insanlar yaşadıkları çevre ile ilgili haberdar olmak için ilk olarak yerel basını tercih etmektedirler. Çünkü yerel gazetelerin onların gerçekliğini bilen ve ilgilenen yapılar olduğunu bilirler, yerel basın bu anlamda halkın sesidir denilebilir. Yerel basın, vatandaşının ve bölgenin sorunlarını, siyasi gelişmeleri ve yaşanan genel hadiseler hakkında bilgi sahibi olmalarını önemsemektedir.¹¹ Bir başka açıdan da toplumda demokrasi kültürünün inşa sürecinde yerel basın önemli bir işlevi de yerine getirmektedir. Yerel basın demokrasinin yaygın ve etkin hale gelmesi noktasında önemi yadsınamaz, bu durum sağlıklı ve uygar bir toplum için olmazsa olmaz bir gerekliliktir.¹² Yerel basın, demokratik süreçlerin işlemesine, toplumun bilinçli kararlar almasına ve yerel kültürün yaşatılmasına önemli katkılarda bulunur. Mahalle ve köyler, beldeler, ilçeler ve iller demokrasinin hayata geçtiği alanlardır. Yerel birimler demokrasinin oluşum temelini atar ve yerel birimlerde işlenen demokrasi bilinci, ülke demokrasisine hayat verir.¹⁰ Diğer bir deyişle demokrasinin, ülkenin bütününe yayılmasında en etkin araç yerel basındır.¹⁰ Yerel basının sahip olduğu işlevler hakkında kısaca şunlar ifade edilebilir: Yöneten-yönetilen ilişkisi çerçevesinde kamu hizmetlerinin sağlıklı ve doğru bir biçimde halka duyurulması yerel basının işlevlerinden belki de en önemlisini oluşturmaktadır. Ayrıca, denetim, yönetenin halk adına denetlenmesi, kamuoyu yaratılması yerel basının üzerindeki sorumluluklardan birini oluşturur. Beldelerde yerel yönetimlerin hizmetlerinin duyurulmasıyla birlikte yerel yönetim-yurttaş ilişkisinin sağlanması yerel basının önemli işlevlerinden birisidir. Yaygın basının işlevlerinden biri olan eğitim işlevi; yerel basında toplumsal kimliği ile önem kazanır. Ulusal iradenin doğru ve amaca uygun bir şekilde yansımada gerekli demokrasi kültürünün yerleştirilmesi, yerel basının en önemli bir diğer işlevlerinden birisidir.¹¹

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde; toplumsal farkındalığın ve sağduyunun oluşumunda, sosyal ve kültürel anlamda kitle iletişim araçlarına önemli bir ihtiyaç duyulmaktadır. Yerel basın da bu konuda bölgesel olarak varlığı ile bu ihtiyacın karşılanmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Demokratik bir toplumsal yaşamın oluşması için sağlıklı işleyen bir yerel medyaya her zaman gereksinim vardır.¹³ Toplumsal bir kurum olan basının uluslararası, ulusal ve yerelde bazı görevleri mevcuttur. Ulusal basının hedef kitlesi ülke ve dünya çapındadır bu nedenle yerel basından farklı kesimlere hitap etmektedir. Daha kapsamlı ve geniş alana sesleneceği için ona göre bir çalışma biçimi söz konusudur. Yerel basın ise belirli bölgenin sorunlarını gündeme getirerek haber yapar, bu nedenle içeriğini yerel düzeyde oluşturmaktadır.⁶ Yerel basın organları yurttaşlara birebir iletişim kurabilecekleri imkanlar sunar ve kamusal tartışmalara doğrudan katılmasına alan açar. Bu süreçte toplumsal yapı ve organlarla iş birliği oluşmasına zemin hazırlar. Bu şekilde gerçekleşen doğrudan katılımlı iletişimsel etkinlik de yurttaş ve kamu arasında güven duygusunun gelişmesine ön ayak olur.¹⁴ Yerel medya, halkın yerel yönetimlerle bağlantı kurabilmesi noktasında önemli bir rol gerçekleştirmektedir.¹⁵

Yerel basının ulusal basına oranla daha dar bir alanda sesini duyurmaya çalışması ve demokrasi kültürünün inşa edilmesinde yadsınamaz bir işlevi vardır. Diğer yandan da yerel halkın sorunları ve şikayetlerini kamu kurumlarına veya ilgili kuruluşlara duyurulması noktasında da önemli bir işleve sahip olduğu tartışılmaz bir olgudur. Fakat medya ortamlarında artan dijitalleşme ve yondeşme politikalarıyla birlikte yerel basın organlarının da birtakım yapısal sorunlarla karşılaşmasını kaçınılmaz kılmıştır. Yerel basının başlıca bu sorunları ekonomik, teknolojik, kalifiye eleman,

¹⁰ Güreli, 2007: 174-175.

¹¹ Gezgın, 2007: 176.

¹² Gezgın, 2012: 11-12.

¹³ Nacaroglu, 2007: 90.

¹⁴ Demirsoy, 2023: 9.

¹⁵ Atabek, 2005: 70.

gazetenin niteliği, tiraj ve dağıtım şeklinde belirtilebilir.¹⁵ Mevcut yapısal sorunlardan kaynaklı olarak çalışma koşulları da ulusal basına kıyasla daha ağır olduğu ifade edilebilir.¹⁶

Ulusal ve yerel basına bakıldığında aralarında önemli bir farkın olmadığı görülür çünkü ikisinin de temel amacı halka haber vermektir. Fakat temelde habercilik için gerekli olan güncel dijital teknolojik teçhizatlar, maddi yetersizlikler sebebiyle karşılanamamaktadır. Bununla birlikte nitelikli muhabir eksikliği ve buna bağlı olarak tek bir muhabirin birden fazla iş yükünün olması, çok düşük ücretlere çalıştırılması gibi sıkıntıları ortaya çıkarmaktadır.¹⁷ Maddi sıkıntıların sebep olduğu eleman yetersizlikleri ve hatta profesyonel olmayan eleman eksiklikleri, gazetenin içerik olarak oldukça etkisiz ve yetersiz kalmasını beraberinde getirmektedir. Çalışan muhabirlerin çoğu çok düşük ücretlerle belki de sadece gününü geçirecek kadar bir ücret karşılığında işini yapması ve gerekenden daha fazla iş yüküyle çalışması bir gazetede olması gereken çeşitliliğin ortaya çıkmamasına neden olmaktadır. Bu durum da gazetenin istenilen satış miktarını engellemekle beraber, gelir elde edebilmesinin önünde de önemli bir etkeni oluşturmaktadır.¹⁷ Geçmişten beridir vatandaş için büyük bir önemi bulunan yerel medya kuruluşları, sorumlu bulundukları bölgelerde yaşayan halkın sesi durumunda olsalar da bu kuruluşların da kendi bünyelerinde pek çok sorunları mevcuttur. Her sektörde olduğu gibi çalışan sorunları, medya sektöründe fazlasıyla bulunmaktadır. Özellikle mesai saatleri yerel medya da çalışanların sorunları arasında en önemlilerindendir. Eleman eksikliği, teknolojik alanda yetersizlik, halkın yerel gazeteyi benimseyemeyişi, resmi ilanlardan ve reklamlardan yeterince pay alamama, çalışanlar arasındaki haksız rekabet, nitelikli eleman sıkıntısı, sosyal güvenlik sorunu gibi çok sorun da yerel medya sorunları arasında yer almaktadır.¹⁸ Bir başka söyleyişle yerel gazetelerin genel sorunları hakkında şunlar belirtilebilir:

Yerel gazetelerin çok büyük bir bölümünün sahiplerinin asıl işi, matbaacılıktır. Yarıya yakın bölümü, aile şirketi biçiminde yönetilmektedir. Bazılarının, gerçek gazetecilik yapmak gibi kaygıları da yoktur. Bazı gazeteler ise yalnızca resmi ilan almak için kurulmuş görünümündedir. Siyasi baskı kurmak, ya da prestij sağlamak için gazete yayımlayan, ya da satın alanlar da bulunmaktadır. Gazete sahipleri arasında, yerel politikacılar ile iş adamlarının yanı sıra kırtasiyeci, fırıncı ve taksi şoförü de bulunmaktadır. Kendilerini gazeteci sayanlar arasında, turşucu ve ciğerci gibi meslek mensupları da vardır. Gazetelerin büyük bölümünde genel yayın yönetmeni, yazı işleri müdürü gibi beyin takımının adları, künyede yer almakta, ancak kendileri uygulamada görülmemektedir. Eğitilmiş muhabir, hatta bazılarında muhabir olmadığı için haber ağı, dolayısıyla haber de sınırlı kalmaktadır. Bazı gazeteler, gönüllü ve alaylı birkaç kişinin özverileriyle yayınlanmaktadır. Yerel gazetelerin büyük bölümü, içerik açısından yetersiz, yörenin toplumsal, kültürel, ekonomik, sanatsal yapısını ve sorunlarını sergilemekten uzaktır. Bu gazetelerin büyük bölümünün mizanpajı, teknik eleman azlığından ve yetersizliğinden çok kötüdür.⁸

Yerel medyada, eğitimini almadan alaylı olarak meslekte yer alan bireyler, bu işin eğitimini almış insanların önünü kapatabilmektedir. Ekonomik nedenlerden ötürü de sigortası yapılmadan stajyer olarak gösterilen birçok yerel medya çalışanı mevcuttur. Yerel medyada, kadın çalışanların sayısının azlığı da sektörde istihdam sorununa sebep olan bir başka gerçekliktir.¹⁹ Özetle yerel basının sorunları karşısında, yerel kuruluşların, cemiyetlerin, sendikaların ve Basın İlan Kurumu'nun yerel basına olan ilgisizliği de işin içine girince, yerel basının halen çözülmemiş olan sorunlarla mücadele etmesi de kaçınılmaz bir olgu olarak belirmektedir.

Günümüzde dünya nüfusunun yaklaşık yarısını kadınlar oluşturmakta olup, tarihsel süreçte ekonomik ve toplumsal yaşamın bir yönü kadınlar, diğer yönü ise erkekler tarafından şekillendirilmiştir. Ancak, kadınların ekonomik yaşama katılım oranları ile toplumsal ve ekonomik kalkınmadan sağladıkları fayda arasında doğrudan bir ilişki bulunmamaktadır. Bu durum, ülkelerin gelişmişlik düzeyine bağlı olarak değişiklik gösterse de genel olarak kadınların tüm

¹⁶ Göçer, 2024.

¹⁷ Nalcıgözü, 2007: 198-202.

¹⁸ Köprü, 2022: 35-65.

¹⁹ Aydın ve Elden, 2011: 116.

toplumlarda erkeklere kıyasla daha geri planda kaldıkları bir gerçektir.²⁰ Kadınların toplumsal yaşam içinde dezavantajlı süreçleri toplumdaki konumlarını olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle kadınlar toplum içerisinde istedikleri yerlere erişme noktasında, erkeklerin oldukça gerisinde kalabilmektedir. Kadınlar, yüzyıllar boyu üretimin her aşamasına katkı sağladıkları halde, kalkınmanın sunduğu fırsatlardan yeterince faydalanamamış ve dünyada yoksulluktan en çok etkilenen toplumsal kesimlerden birisi olmuştur.²⁰ Geçmişten bugüne kadınların cinsiyet temelli olarak ayrımcılığa en çok maruz kaldığı alanların en başında gelen alanı da iş hayatı oluşturmaktadır. İş hayatında kendisini yoğun olarak gösteren bu ayrımcı tutum medya sektöründe de kendisini göstermektedir. Çoğu toplumsal olayda etkisi tartışmasız oldukça kuvvetli olan medyanın daha yaşanabilir ve demokratik bir hayat için eril düzene karşı durması gerekliliği ve en azından kendi içinde eril egemenliğine son vermek için adım atması gerekmektedir.²¹ Çünkü eril egemenliğinin gazetecilik mesleğinde de oldukça fazla olduğu söylenebilir. Özellikle yerel basında çalışan kadın gazeteciler, cinsiyet temelli bu engelle daha çok karşı karşıya kalmaktadır.²² Her koşulda olduğu gibi burada da kadınlara atfedilen roller mevcuttur. Diğer bir deyişle, tüm güçler eril pratikler tarafından yönetilmektedir.²³ Bu durum medya sahasında da kendisini göstermektedir. Örneğin medyanın toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı bir karaktere sahip olduğuna ilişkin olarak şunlar ifadeler oldukça önemlidir:

Kadınlar içerisindeki farklı konumlar ve yaşam biçimleri yansıtılmayarak, kadını sadece 'kötü kadın', 'nesne olan kadın' ya da 'iyi kadın', 'anne' ve 'iyi eş' olan kadın kategorilerinde inceleme şansı veren çoğu reklam filminde, toplumsal dinamiklere bağlı olarak kadının yaşamındaki değişimler ve yeni sorunlar ihmal edilmektedir. Kadın genellikle ev içi işlerde mutfak, banyo, temizlik, yemek yapma, çocuk bakımı, eş bakımı, evi ile ilgilenen, maddi ve manevi olarak eşinden beslenen bir varlık olarak sunulmaktadır. Çoğunlukla medyadaki üreticilerin erkek olması ve üretimlerin erkek egemen sistem içerisinde oluşturulması da medyada kadının temsili üzerinden cinsiyetçiliğin üretiminin bir göstergesidir.²⁴

Kamuoyu oluşturma görevi olan ve bu konuda oldukça başarılı olan medyanın kendi içinde bu denli önemli olan bir konuyu halen çözüme kavuşturmamış olması medyaya olan güvenin zedelenmesine de neden olmaktadır. Örneğin kadın cinayetleri, kadınların işyerinde yaşadıkları sorunlar ve daha birçok benzeri sorun medya mecralarında eril pratikleri meşrulaştıracak söylemler yoluyla inşa edilmektedir. Dolayısıyla bu süreç kendisini emek süreçlerinde de göstermektedir. Buna rağmen verdiği emeğin karşılığını alamamış, en çok etkilenen ve ezilen taraf yine kadınlar olmuştur.²⁵

Emek alanlarından biri olan medya sektörüne de bakıldığında toplumsal cinsiyet temelli şekil alan bir iş alanıdır. Kadının toplumsal konumu medyada da cinsiyetlendirilmiş bir olgu halinde-dir. Bu durum kadın gazetecilerin işlerine olan inançlarını, motivasyonlarını ve verimlerini de etkilemektedir.²⁶ Eril egemen bir yönetimin sahibi olan medya, cinsiyetçiliği sürdüren ve yaygınlaştıran bir araç durumundadır. Örneğin önemli görülen siyaset, spor ve ekonomi konuların erkeklerin alanı ve kadınların yapamayacağı işler olarak görülür. Sağlık, güzellik, çocuk gibi kadına kalıplaştırılmış konuları onlara vererek sektörde yer edinmesi zorlaştırılmıştır.²⁷

İş gücü piyasasında kadınlar, işe alım, ücretlendirme ve terfi gibi konularda erkeklerden ayrı şekilde değerlendirilmekte ve bu durum ayrımcılığa yol açmaktadır. Kadın çalışanlar, işlerinden bağımsız olarak sahip oldukları nitelik veya özelliklere dayanarak işverenler tarafından

²⁰ Kocacık ve Gökkaya, 2005: 195-196.

²¹ Bilecen, 2020: 159.

²² İçten ve Erduran, 2020: 37-38.

²³ Uğurlu, 2024: 13.

²⁴ Ersoy, 2009: 101.

²⁵ Walby, 2016: 268.

²⁶ Demir, 2020: 45-46.

²⁷ Alankuş, 2007: 59.

farklı muameleye tabi tutulmakta, bu da ayrımcılık anlamına gelmektedir. Genel olarak, meslek gruplarında iş alımları yapılırken, hangi işlerin yapılacağına göre kadın ve erkek çalışan seçimi yapıldığı gözlemlenmektedir.¹⁸ Yerel basında çalışan kadın gazetecilerde yaşanan dezavantajların çoğu ile karşılaşmaları kaçınılmaz olmaktadır. Kadına daha uygun olduğu düşünülen çocuk, ev, kültür-sanat, yaşam, sağlık, mutfak, magazin gibi haber konuları daha çok uygun görülmektedir. Bu tarz alanlarda kadın gazeteci istihdamı fazlayken spor alanında oldukça azdır. Sektörde açıkça kadının kariyer gelişimini etkileyen yaptırımlar yoktur ancak toplumsal rollerin yükselme sürecinin önüne geçeceği düşüncesine bakıldığında bir engeldir. Üst düzey görevlerin öncelikli olarak erkek meslektaşlarına verilmesi, diğer görevler içinde sabit olarak çalışarak ilerleme kaydedememe gibi problemler söz konusudur. Evlilik, çocuk sahibi olmak gibi sadece kadının sorumluluğunda olarak görünen roller işlerin aksayacağı konusunda işvereni tedirgin etmektedir.²⁸ Bu durum cam tavanı sendromuyla da yakından ilişkili bir süreçtir. Cam tavan sendromu kavramı, emek piyasası içerisinde kadınların ve azınlıkların, kariyerlerinde ilerlemesinde yapısal birtakım görünmez bariyerlere takılmasını ifade eder.²⁹ Medya sektörü koşullar gereği devamlı hazır halde bulunmayı gerektiren bir meslektir. Doğası ve yüklenen rollerin getirisiyle birlikte eril bir yapıya daha fazla fırsat doğurmaktadır. Bu durum medyayı kadınlar için hem yıpratıcı hem de var olma mücadelesi gerektiren bir ortama dönüştürmektedir. Gazetecilik devamlı aktif olmayı gerektiren ve mesai kavramının olmadığı bir meslektir. Bu zamansızlık kadınların taşımakta olduğu diğer yükler ve sorumluluklarıyla çakıştığında onlara uygun bir meslek olmadığı düşünülmektedir. Bu durum, kadın gazetecilerin meslekte var olabilmek adına fazladan çaba göstermesi ve mücadele etmesi anlamına gelmektedir.²⁸ Eş deyişle, kadınlar iş güvencesi bakımından da eşit olmayan koşullarda çalışmak durumunda kalmaktadırlar.³⁰

Kadın gazeteciler, sektörde cinsiyete bağlı olarak iş yaşamında ve aile yaşamında olacak şekilde iki temel sorun yaşamaktadırlar. Meslekte kadın mesleği ve erkek mesleği şeklinde sınıflandırma yapılması en başta işe oldukça dezavantajlı başlamalarına sebep olur. Ailedeki biçilen rolleri sebebiyle iş bulmakta zorluk veya terfi konusunda yetememe önyargısı kaynaklı geride bırakılma durumu mevcuttur ve bunların yanında bir de erilliğin egemen olduğu bir iş ortamında cinsiyetinden ötürü maruz kaldıkları mobbing vb. gibi konular kadın gazetecileri oldukça etkileyen durumlardır. Anne olma, eş olma sorumluluklarının tamamının kadına yüklendiği bir toplumda yaşamının kadın için en dezavantajlı durumu ise psikolojik yıpranma ve destek görememektir.³¹ İşyerinde yaşanan olumsuzlukların kadın gazeteciler üzerinde bir de psikolojik etkileri mevcuttur ki bu da onların iş yaşamındaki dengelerini etkileyen önemli bir olguyu oluşturmaktadır. Kadınların kendilerini dışlanmış ve yetersiz hissetmeleri, yaptıkları işten ve becerilerinden şüphe duyma durumları yaşamalarına ve aynı zamanda bunlarında beraberinde getirdiği agresiflik ya da konsantrasyon eksiklikleri kendilerini tamamen kurban durumuna sokarak çalışamaz hale getirmelerine neden olabilmektedir.³²

2. Araştırmanın Problemi

Medyanın toplumsal rolü, bilgi üretme ve dağıtma gücü açısından oldukça önemli bir yer tuttuğu su götürmez bir gerçek olarak kabul edilir. Fakat endüstriyel bir alan olarak da medya çalışma yaşamı, kendi içerisinde çeşitli sorun ve zorlukları barındırmaktadır. Örneğin; bu sorun ve zorluklar, toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi çeşitli politik süreçlerde kendisini daha yoğun bir şekilde gösterebilmektedir. Bundan ötürü medya alanında kadın gazetecilerin yaşadıkları sorun ve zorlukların boyutlarının neler olduğu; yerel basında çalışan kadın gazeteciler yoluyla anlaşılmasına çalışılması bu çalışmanın problemini oluşturmaktadır. Yerel basın, diğer

²⁸ Kaya, 2022: 22-28.

²⁹ Zeng, 2011: 313.

³⁰ Tekvar, 2016: 436.

³¹ Yazıcı, 2012: 19-28.

³² Çögenli ve Asunakutlu, 2016: 24.

haber kuruluşlarından farklı olarak, belirli bir bölgenin sorunlarını konu alır ve o bölgenin insanına yardımcı olmaya, onların sesini duyurmaya, onlara bilgi vermeye odaklı çalışır.³³ Kadınların her alanda olduğu gibi gazetecilik alanında da yaşadığı problemler mevcuttur. Bu çalışma yoluyla, yerel medyada kadın gazetecilerin mesleki deneyimlerini, karşılaştıkları sorun ve zorlukların ortaya konulması amaçlanmaktadır. Yerel basında çalışan kadın gazetecilerin çalışma hayatlarında karşılaştıkları sorun ve zorlukların boyutlarını yansıtmak, bu çalışmanın önemini oluşturmaktadır.

3. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmanın yöntemi nitel bir yöntem şeklinde belirlenmiştir. Nitel çalışma yönteminde sosyal gerçekliğe, kültürel örüntüde gizil bulunan anlama ve etkileşimsel süreçlere veya toplumsal fenomenlerin bağlamına yönelerek olgusal süreçlere açıklık kazandırmak, temel motivasyonu oluşturmaktadır.³⁴ Nitel çalışma yöntemi, çeşitli varsayımlar ekseninde birey ya da grupların topluma ve insana yönelik yükledikleri anlamlara temas eden çalışma problemleriyle başlayan yorumsamacı ve teorik süreçlerin işlemesiyle başlayan bir süreçtir.³⁵ Bu çalışma yöntemiyle, araştırmanın konusu olan ilgili kişilerin kendi çevresel alanlarından elde edilen veriler yoluyla genel temalara erişilerek, tümevarımsal veri analizi yapılması söz konusudur.⁴ Çalışma için nitel araştırma yönteminin belirlenmesinin nedeni; yerel basında çalışan kadın gazetecilerin deneyimledikleri, zorlukların ve sorunların anlaşılması nicel yöntemle göre daha açıklayıcı olacağı kabul edilmesinden dolayıdır. Nitel çalışma yönteminde bir dizi araştırma desenleri bulunmaktadır. Örneğin bunlardan birisi de fenomenolojik desendir. Fenomenolojik desenle birey ya da grupların gündelik yaşam pratikleri içerisinde deneyimledikleri öznel tecrübeleri veya keşfedilmek istenen anlamın bilgisi elde edilmek istenmektedir.³⁶ Diğer bir söyleyişle fenomenolojik desende kişi ya da grupların bir olgu ile ilgili ilişkilerinin anlaşılması hedeflenir.³⁵ Yerel basında kadın gazetecilerin çalışma yaşamı içerisinde deneyimledikleri, sorun ve zorlukları anlamak ve betimlemek için bu araştırma, bizzatı onların çalışma evreni içerisinde konuya ilişkin hazırlanmış sorular yoluyla anlaşılmasını mümkün kılmak amacıyla, fenomenolojik desenle gerçekleştirilmiştir.

4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Nitel bir çalışmada örneklemin belirlenmesindeki amaç, evrenin temsil edilmesinden daha çok çalışmanın konusuyla tutarlı olmasıdır.³⁷ Nicel ve nitel çalışma süreçlerinde örneklemin belirlenmesinde hâkim olan iki tür söz konusudur. Sırasıyla bunlar; olasılıkçı olan örneklem ve olasılıkçı olmayan örneklemdir. Olasılıkçı örneklem türünde seçim tekniği daha çok gelişmiş bir şekilde belirlenir. Olasılıkçı olmayan örneklemede de bir amaca uygun olacak şekilde örneklem seçimi yapılır. Olasılıkçı örnekleme türüyle daha genel çıkarsamalara erişmek mümkünken, amaçlı örnekleme türüyle araştırılan konuya ilişkin daha derinlikli ve ayrıntılı verilerin elde edilmesi söz konusudur.³⁸ Bu çerçevede yerel basında çalışan kadın gazeteciler; amaçlı örnekleme uygun düştüğü kabul edilerek, araştırmanın gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Toplamda basın kartına sahip ve aktif olarak gazetecilik yapan 8 kadın gazeteciyle görüşme yapılmıştır. Gazetecilerden elde edilen veriler literatürde belirtilen kavram ve temalar doğrultusunda betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Betimsel analiz; görüşme ve gözlem verilerinin düzenlenerek yorumlanması ve bulguların doğrudan alıntılarla desteklenerek sunulmasını

³³ Özsoy, vd., 2022.

³⁴ Neuman, 2022: 53.

³⁵ Creswell, 2020: 45-79.

³⁶ Erdoğan, 2012: 157-158.

³⁷ Baltacı, 2018.

³⁸ Denzin ve Lincoln, 2008.

içermektedir. Çalışmanın veri toplama tekniği yarı-yapılandırılmış görüşme olarak belirlenmiştir. Bu görüşme türü, “İnsanların ne düşündüğünü bilmek istiyorsan onlara sor”.³⁹ yaklaşımına dayanmaktadır. Çalışmanın güvenilirliği, elde edilen verilerin doğrudan alıntılanması, çalışmanın doğrulanabilirliğini sağlayan temel bir adımı oluşturmaktadır. Görüşmeler sırasında toplanan ve sonrasında deşifre edilen verilerin diğer katılımcılarla paylaşılması; bu verilerde dile getirilen süreçlerin mesleki uygulamalarda karşılaşılan yapısal sorunlarla örtüşüp örtüşmediğinin sorgulanması ve verilerin birbirini destekleyici nitelikte olması, çalışmanın geçerlilik/güven düzeyini güçlendiren pratikleri oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama yerleri; Trabzon ve Giresun’dur. Çalışmada görüşülen gazetecilere tüm sorular eşit bir şekilde yöneltilmiştir. Çalışma soruları şu şekilde sorulmuştur:

1. Yerel medyada kadın gazetecilerin çalışma koşulları nasıldır?
2. Yerel medyada kadın gazeteciler ne tür zorluk ve sorunlarla karşılaşmaktadır?

Tablo 1. Görüşmecilerin Demografik Yapısı

Görüşmeci	Cinsiyet	Yaş	Mesleki Tecrübe	Ünvan	Mezuniyet Durumu
G1	Kadın	27	3 yıl	Muhabir	Gazetecilik
G2	Kadın	25	9 ay	Muhabir	Gazetecilik YL.
G3	Kadın	62	32 yıl	İl Temsilcisi	Lise mezunu
G4	Kadın	27	4 yıl	Muhabir	Radio ve TV.
G5	Kadın	38	12 yıl	Yazı İşleri Müdürü	Gazetecilik
G6	Kadın	60	10 yıl	Muhabir	Lise mezunu
G7	Kadın	26	4 yıl	Muhabir	Gazetecilik
G8	Kadın	27	2 yıl	Muhabir	Gazetecilik

5. Bulgular

Çalışmanın bu kısmında yerel basında çalışan kadın gazetecilerden elde edilen verilere ilişkin bulgular yer almaktadır.

5.1. Çalışma Ortamında Cinsiyet Eşitsizliğine İlişkin Tema

Kadınlar çalışma yaşamının neredeyse her alanında çeşitli sorunlarla karşılaşabilmektedir. Mevcut sorunların yapısal nedenlerinden birisi de eril kodlar yoluyla inşa edilen toplumsal cinsiyet politikalarıdır. Bu durum, kendisini medya çalışma ortamlarında da göstermektedir. Bilhassa söz konusu gazetecilik mesleği olduğunda, mesleğin erkeklikle özdeş kılındığı görülmektedir. Bu süreç yerel medyada da görünür bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Görüşmecilerden G2, konuya ilişkin şunları belirtmektedir:

“Yerel basında çalışan kadın gazeteciler genellikle erkek egemen bir ortamda var olma mücadelesi veriyor. Çoğu zaman, erkek meslektaşlarıyla aynı seviyede saygı görmemekteler. Dahası fırsat eşitsizlikleriyle, yerel yönetim yapılarıyla ve toplumsal baskılarla mücadele etmek gibi zorluklarla yaşamak zorundalar. Ayrıca, kadınların haberlerinin "duygusal" yönlerine odaklanması beklentisi de sık karşılaşılan bir durum. Günümüzde yerel basında cinsiyetçi tavırlara genellikle doğrudan değil, daha çok dolaylı yoldan rastlanıyor. Kadın gazetecilerin başarıları bazen küçümsenebiliyor ya da fazla "duygusal" oldukları söylenebiliyor. Bu durum, gazetecilik yaparken daha fazla çaba gösterilmesinin gerekliliğini doğuruyor” (G2).

Görüşmecilerden G2, yerel basında eril bir kültürün hâkim olmasının, kadın gazetecilerin çalışma hayatına ilişkin yarattığı sorunları bu şekilde dile getirirken, bir başka görüşmeci olan G3’te konuya yönelik şunları ifade etmektedir:

“Toplumsal yaşamda mevcut olan, kadın ve erkek eşitsizliği gazetecilik mesleğinde de kendisini göstermektedir. Gazetecilik mesleği "erkek mesleği" olarak görülüyor. Bir kadın olarak gazetecilik

³⁹ Geray, 2017: 150.

mesleğine 30 yıl önce Giresun basınında başladım. Giresun basınıının ilk kadrolu kadın gazetecisiyim. Yıllar geçmesine rağmen, sorunlar hep aynı minvalde; söylemsel ve davranışsal birtakım cinsiyetçi kodlar varlığını halen daha korumaktadır. Bizler de kadın gazeteciler olarak eşit, özgür, şiddetsiz bir yaşam için tüm bu eril ve cinsiyetçi anlayışa karşı mücadeleye devam ediyoruz” (G3).

G3’ün söylemlerinden hareketle meslekte kronikleşen eril ve cinsiyetçi kodlar, dahası mesleğin erkeklik ile özdeşleşmesi, kadınların yok sayılması sorununu da beraberinde getirmektedir. Görüşmecilerden G5 ise bu durumu şu şekilde belirtmektedir:

“Yerel basında geleneksel yapının bir dışı vurumu bu durum, kadın gazeteciyi kadın gazeteci gibi değil de bir kız çocuğu edasıyla koruma içgüdüsünden kaynaklı olsa gerek sahada pek kadın gazeteci tercih edilmemektedir. Örneğin, bir yere beş gazeteci gidecekse ve sadece bir kadın varsa aralarında; sen gelme arabada sıkışıp kalma veya rahatsız olma gibi durumlar ortaya çıkabilmektedir” (G5).

G5’in açıklamış olduğu, çalışma süreci içerisinde eril kodların örtük söylem ve davranışlar içerisinde kendisini sezdirenen bir süreç olduğunu ifade eden söylemlerine ilişkin G7 şunları eklemektedir:

“Yerel basında çalışan kadın gazeteciler, özellikle erkek meslektaşlarından ve üst düzey yöneticilerinden gelen cinsiyetçi davranışlarla sık sık karşılaşmaktadır. Bu tavırlar, kadınların profesyonel yetkinliklerinin sorgulanması, karar alma süreçlerine katılımın sınırlandırılması ve fiziksel görünüşe odaklanılması şeklinde kendini gösterebiliyor. Ayrıca haber takibi sırasında fiziksel güvenlik endişeleri ve toplumun önyargıları da temel bir problemidir” (G7).

Görüşmecilerden edinilen bilgiler doğrultusunda, kadın gazetecilerin toplumsal cinsiyet politikalarından ötürü mesleği icra etme süreçlerinde, eril kodların sıradanlaşan pratiklerinden dolayı, çeşitli baskı ve dezavantajlı süreçlerle karşılaştığı söylenebilir.

5.2. Çalışma Süreçlerinde Yaşanan Zorluklara İlişkin Tema

Yerel basında yoğun mesailer ve yetersiz ekipmanların bulunması yerel basın çalışanlarının ortak problemlerini oluşturan başlıca sorunlardır. Ancak bunun yanında kadın oldukları için fazla iş yükü bulunan ve asıl işi olmayan görevlerin de kadınlara verilmesi durumları söz konusu olabiliyor. Örneğin G4, bu konuya ilişkin şunları ifade etmektedir:

“Ofisin temizliği ve çay servisi hizmetleri rol olarak kadınların! Manşet ve gündem erkeklerin! Diğer haberlere kadınlar da imza atabilir! Kadın gazeteciler, genellikle birden fazla görev üstlenmek zorunda kalıyorlar. Haber hazırlama, sosyal medya içerikleri oluşturma, fotoğraf çekimi ve haber sunumu gibi farklı alanlarda eş zamanlı çalışmaları gerekebiliyor. Bu durum, iş yükü açısından oldukça yorucu olabiliyor. Bir de kadın kameraman olmanın zor olduğunu düşünüyorum. Sırtında yük ile kamera kurmak ve çekim yapmak daha yorucu olabiliyor” (G4).

Sektörün ağır çalışma koşulları ve iş yükünün oldukça fazla olmasına ilişkin, bir başka görüşmeci olan G5, bu duruma yönelik şunları dile getirmektedir:

“Zaman kavramının olmaması, sosyal hayat olmuyor, herkes görünen yüz olmak istiyor arka planda iş yükünü üstlenen veya üstlenmek isteyen çok az. Haber akışı 7/24 mesaim bitti diyemezsiniz. Asgari ücret akşam 10’da açıklandı yetiştirmek zorundasın. Örneğin gece Pegasus uçağı pistten çıktı Trabzon’da ve gazeteyi çoktan matbaaya göndermiş bulundum. Geri dönüp matbaadan sayfayı geri çekip kısıtlı imkanlarla sabaha kadar yeni baskıyı yetiştirip gecenin kör karanlığında gazeteden çıkıp evine gidiyorsun. Bunun yanında bir de habere giriş vermeyi bile bilmeyen, noktalama işaretlerine bile dikkat etmeyen insanlar oldukça fazla bu da iş bilene iş yükünü daha da arttırıyor. Kimsenin hevesini kaçırmamak adına öğretmek zorunda kaldığımız durumlar oluyor, öğretmek bile iş yükü oluyor insana” (G5).

Yerel basının haber üretim süreçlerinde yeterince ekipman desteğinin olmaması ve nitelikli muhabirlerin istihdam edilmemesi, kadın gazetecilerin çalışma yükünün arttıran faktörler olduğunu söyleyen G3, şunları belirtmektedir:

“Sektörde iş yükü oldukça yoğun. Haberin saati olmaz 7/24 olay oluyor. Gündemi kaçırmamak ve olayları takip etmek durumundayız. Birçok kadın gazeteci, haber üretmek ve yazıları hazırlamak dışında ekstra görevlerle de yükümlü olabiliyor, geleni gideni karşılama, çay servisi vb. kadın olduğun için senin görevin zannediyorlar, bu da zaman zaman tükenmişlik ve işe yaramazlık hissine yol açabiliyor. Özellikle yerel basında daha az kaynakla çalışmak, ek yük anlamına gelebiliyor” (G3).

G3, medya sektöründe kadın olarak çalışmanın artalanında yatan temel süreçlerin nasıl olduğunu belirtirken, G8’de bu sürecin bir başka boyutuna dikkat çekerek, şunları ifade etmektedir: “Kadın gazeteciler, yerel basında hem haber üretiminde hem de arka plan işlerinde yoğun iş yüküyle karşılaşmaktadır. Aynı zamanda, genellikle erkek meslektaşlarıyla eşit miktarda iş yapmalarına rağmen daha az tanınma veya ödüllendirilme gibi durumlarla karşılaşmaktadırlar” (G8). Çalışma sorunlarının ve zorlukların sektörün yapısal özelliklerinden birisi olduğunu belirten G4, özellikle kadın gazetecilerin çalışma koşullarında herhangi bir eşitlikçi ya da iyileştirici bir politikanın olmadığını ifade ederek, şunları söylemektedir: “Yerel medya kuruluşlarının çoğu, kadın gazetecilere yönelik belirgin bir eşitlikçi politika geliştirmiyor. Var olan politikalar ise genellikle uygulamada yeterince etkili değil” (G4). Medya çalışma yaşamında kadın gazeteciler için destekleyici veya iyileştirici politikaların olamamasının nedenlerine ilişkin G2, şunları ifade etmektedir:

“Yerel medya kuruluşları, genellikle büyük medyalara kıyasla daha sınırlı kaynaklarla çalıştıkları için eşitlikçi politikalar geliştirme konusunda yeterli adımlar atamıyorlar. Bazı kuruluşlar farkındalık yaratmak adına küçük adımlar atsa da daha kapsamlı ve sürdürülebilir değişimlere ihtiyaç var. Ve tabi önce bu durumu gerçekten değiştirmek isteyenlerin bir arada olması gerekir. Değiştirmek ister gibi görünenlerin değil” (G2).

Kadın gazetecilerin çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunların bir başka boyutunu da erkek meslektaşlarına kıyasla daha dezavantajlı süreçler oluşturmaktadır. Kadın gazetecilerin erkek meslektaşlarına göre dezavantajları genellikle toplumsal cinsiyet eşitsizliği, işyerindeki yapısal engeller ve kültürel faktörlerden kaynaklanabiliyor. Kadın olmanın erkek meslektaşlarına göre eksilerinden, tehdit gibi durumlara daha açık görüldüğünden bahseden G5 bu duruma ilişkin şunları belirtmektedir:

“Polis adliye muhabirliği yaptığım dönemden yola çıkarak açıklamak istiyorum. Kadın olduğun için akılda kalan sen oluyorsun, orada 10 kişide olsa sen kadın olduğun için şüphelinin yakınları ya da şüpheli seni aklında tutuyor. Eğer tutuklanmadıysa ya sosyal medyadan sana ulaşıyor, şehir küçük çalıştığın gazeteyi buluyor tehdit ediyor, ya da gazetenin haberlerinin altına yorum yazıyor. Aslında gücünün sana yeteceğini düşünüyor, bu durumlar tabi oldukça dezavantajlı olabiliyor yeri geliyor senin de korkup yaklaşmadığın haberler olabiliyor ister istemez” (G5).

Kadın gazetecilerden beklentilerin toplumsal yapıya göre belirlendiğini ve çalışma hayatının da mevcut yapısal örüntüler üzerinden ilerleyen bir süreç olduğunu belirten G2, mevcut durumu şu şekilde aktarmaktadır:

“Kadın gazeteciler, özellikle saygınlık kazanma ve daha büyük hikayelere yönelme konusunda erkek meslektaşlarına kıyasla dezavantajlı olabiliyor. Açılış haberleri ve kültür sanat haberleri kadınlara daha uygun görülüyor. Bu durum, kadın gazetecilerin mesleğinde ilerlemesini engelliyor. Kadınların cesurca sesini duyurabilmesi bazen daha zor olabiliyor, çünkü toplumsal cinsiyet beklentileri açısından kadınların daha "nazik" ve "duyarlı" olmalarını yönünde bir beklenti söz konusu” (G2).

G2’nin toplumsal cinsiyet temelli şekillenen kadın imgesinin, gazetecilik pratiklerini yerine getirme koşullarında önemli yapısal engellerden birisini olduğu yönündeki ifadelerine ilişkin G4, ise şunları söylemektedir:

“Kadın gazeteciler, özellikle terfi ve haber seçimlerinde karar alma süreçlerinde göz ardı edilebilmektedir, gibi konularda zaman zaman kendimizi dezavantajlı hissedebiliyoruz. Erkekler birbirleriyle daha çok muhataplar. Bizden tavsiye veya öneri almak gibi bir gereksinim yokmuş gibi

davrandıkları çok oluyor. Ayrıca sahada çalışırken fiziksel tehditlere daha açık olduğumuzu düşünüyorum” (G4).

Bir başka görüşmeci olan G8, kadın gazetecilerin mesleki pratiklerini yerine getirme süreçlerinde çeşitli ayrımcı ve eşitsizlik temelli tutumların olduğunu belirterek, şunlara dikkat çekmektedir:

“Kadın gazeteciler, özellikle maaş eşitsizliği, karar alma süreçlerine katılım, kariyerinde ilerleme ve fiziksel güvenlik konularında erkek meslektaşlarına kıyasla daha dezavantajlı konumdadırlar. Ayrıca, kadın gazeteciler olarak gerek kaynaklara erişim gerekse de mesleki bağlantılar kurma konusunda da çeşitli zorluklarla karşılaşmaktayız. Kadın olduğumuzdan dolayı geç saatlerde haber takibi için bir saha çalışmasına gidemiyorsunuz. Şayet bir de evliyseniz, bu durum şartları daha da zorlaştırıyor” (G8).

Kadın gazetecilerin çalışma yaşamında karşılaştıkları zorluklar ve sorunların boyutu oldukça farklı düzeylerde kendisini açık etmektedir. Kadın gazeteciler, salt eril tahakküm temelli örtük kısıtlamalarla örülen çalışma hayatının dışında, kadın olmanın getirdiği zorluklardan ötürü de özel yaşamlarında da sorunlar yaşamaktadırlar.

5.3. Çalışma Yaşamı ve Özel Yaşam Arasındaki İlişkiye Yönelik Tema

Toplumsal yaşamda ve çalışma hayatında kadına yüklenen sorumluluklar arasında paradoksal bir ilişki söz konusudur. Bu durum, çalışma yaşamı ve özel yaşam arasında bir dizi sorunları da beraberinde getirmektedir. G6, bu konuya yönelik şunları dile getirmektedir:

“Biz kadınlar için çalışma yaşamı ve özel alan arasında, kültürümüzden kaynaklı anne olarak veya eş olarak çeşitli rollerimiz söz konusudur. Diğer bir deyişle, kadının çocuklarına ve eşine karşı sorumlulukları olduğu kabul edilmektedir. Gazeteciliğin belirsiz çalışma koşulları arasında bu dengeyi kurmak daha da zor olabilmektedir. Yerel basın şartlarında çalışan biz kadın gazeteciler bu durumda bir seçim yapmak zorunda kalabiliyoruz. Ya ailesine karşı sorumluluklarını yerine getirmeli ya da mesleğine karşı sorumluluklarını” (G6).

Eril kültürel anlatıda kadına verilen ev içinde anne ve eş olma rolüne karşılık, ailenin geçimini sağlama veya güçlü olma rolü de erkeğe yüklenen bir sorumluluktur. Kadın, eğer çalışacaksa da kendisine yüklenen rolleri aksatmamak şartıyla aile ekonomisine katkıda bulunmak için daha az üretken olan, fazla sorumluluk gerektirmeyen, zaman almayan işlerde çalışması gerekir.⁴⁰ Medya sektöründe, belirsiz ve yoğun çalışma koşullarının yanında; ailevi sorumlulukların da olduğunu belirten G2, şunlara değinmektedir:

“İş ve yaşam arasındaki dengeyi kurmak çok zor olabiliyor. Özellikle medya sektöründe belirsiz ve yoğun çalışma saatleri, bu dengeyi sağlamakta zorlanmaya neden oluyor. Ailevi sorumluluklar da bu durumu daha karmaşık hale getiriyor, çünkü genellikle kadınlar, iş ve ev arasındaki dengeyi sağlama konusunda daha fazla baskı hissediyor. Benim bakmak zorunda olduğum bir çocuğum var diyemiyorsun maalesef çünkü cevap olarak ‘çalışma o zaman’ deniliyor. Bundan ötürü seçim yapmak zorunda kalınabiliyor” (G2).

Kadın gazetecilerin, medya sektörünün gerek yoğun ve belirsiz çalışma koşullarından ötürü gerekse de özel yaşamları arasındaki süreçlere ilişkin deneyimledikleri psikolojik durumlara yönelik G4, şunları ifade etmektedir:

“Yoğun iş saatleri, gece mesai ve haberlerin anlık gelişmesi nedeniyle çalışma ve özel yaşam arasındaki dengeyi sağlamak oldukça zor olabiliyor. Kadın gazeteciler özellikle ev işleri ve çocuk bakımı gibi geleneksel roller nedeniyle ekstra yük altında kalabiliyorlar. Kendine yetememe duygusunu yaşıyorum sık sık, kendime ayıracak zamanım olmuyor. Çünkü gazetecilikte bir gün izin var, tabi çalıştığınız kuruma göre değişkenlik gösterir. Bunun yanında bu bir gün bile kimi zaman iptal olur, iş programına göre... Çoğu zaman hafta sonları ve bayramlarda çalışırsınız. Bu noktada mesleğinizi sevmeniz çok önemli mevcut zorluklarla başa çıkabilmeniz açısından” (G4).

⁴⁰ Besler ve Oruç, 2010: 24-25.

G4'ün de belirttiği gibi; medya çalışma hayatının yoğun ve belirsiz çalışma düzeni içerisinde kadın olarak var olma durumu, oldukça zorlu birtakım sorunları ve süreçleri içermektedir. Bu durum, çalışma hayatının farklı düzeylerinde de kendisini göstermektedir.

5.4. Çalışma Motivasyonunu Etkileyen Süreçlere İlişkin Tema

Kadın gazetecilerin yerel medya mecralarında yaşadığı sorunların bir başka boyutunu da haber üretim süreçlerinde yaşadığı motivasyon eksikliği oluşturmaktadır. Bireyin, çalışma yaşamı içerisinde üretken ve verimliliğini arttıran başlıca dinamiklerden birisini çalışma ortamının sunduğu koşulların niteliği oluşturmaktadır. Şayet çalışma koşullarında birey, herhangi bir ayrımcı veya örtük mobbing gibi söylem/eylemle karşılaşması kişinin verimini de düşüren bir durumu ortaya çıkarır. G7, kadın gazetecilerin sektörde yaşadıkları motivasyon kaybının nedenlerine ilişkin şunları ifade etmektedir:

“Kadın gazetecilerin motivasyonları, cinsiyet temelli ayrımcılık, düşük ücretler, önyargılar ve profesyonel tanınma eksikliği nedeniyle olumsuz etkilenmektedir. Bu durum, meslekten uzaklaşma, tükenmişlik hissi ve kariyer hedeflerinden vazgeçme gibi sonuçlar doğurabilir. En önemlisi, cesaretin kırılıyor hele ki yeni başladıysan mesleğe ve alışkın değilseniz bu tarz durumlara, süreç sizin için daha zor oluyor” (G7).

Kadın gazetecilerin motivasyonları etkileyen olumsuz faktörler arasında teknik ekipman yetersizlikleri ve düşük ücret politikası gibi faktörlerin de belirleyici olduğunu belirten eksikliklerden G1, konuya ilişkin şunları aktarmaktadır: “En başta asgari ücretten fazla maaş alınmaması, ek mesai gibi bir ücretin söz konusu olmaması, eksik kadro ve teknik ekipman desteği gibi sorunlar motivasyonlarımızı düşüren başlıca etmenlerdir” (G1). Habere konu olan gelişmelere ve konulara ilişkin kadın gazetecilerin gösterdiği tutumla, erkek gazetecilerin gösterdiği tutumun birbirinden farklı olabileceğini belirten G5, zaman zaman bu durumun motivasyon düşüklüğüne sebep olduğunu şu şekilde aktarmaktadır:

“Sektörde çok ciddi bir motivasyon düşüklüğü mevcut. Cinsiyet olarak farklı olabiliriz ama empati yeteneği farklı bir durum. Siz olayın mağduruna ve yaşadığı duruma empatiyle yaklaşıyorsunuz. Bu mağduriyeti sen yaşıyor olsaydın, bu mağduriyet senin başına veya yakının başına gelmiş olsaydı bu şekilde dalga geçilecek veya mağdurun tipiyle alay edebilecek miydin? Haberin kamuya sunulması noktasında arka planda hazırlık aşamasında hiç hoş bulmadığımız, üslupsuz söylemler mevcut ve bu bizi çok yıpratın bir durum. Ve bu durumdan kaynaklı gerginlik çıkınca da kadın olarak bazı şeyleri kaldıramıyor oluyorsunuz. İnsanların acıları ve çaresizlikleri dalga geçilecek veya gülünecek durumlar değildir” (G5).

Motivasyon düşüren faktörlerle ilgili G4 ise şunları söylemektedir: “Cinsiyet temelli ayrımcılık, motivasyonumuzu olumsuz etkileyebiliyor. Sürekli baskı altında hissetmek, sizi daha az özgüvenli hissetmeye zorlamaktadır. Fakat buna rağmen mesleki tutkumuzu, sevgimizi ve heyecanımızı sürdürdüğümüzde bu zorluklarla ve bunun yanında tüm zorluklarla mücadele edebiliyoruz” (G4). Diğer taraftan G4'te ek olarak, kadın gazetecilerin çalışma yaşamında karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmasına ilişkin G3, şunları belirtmektedir:

“Cinsiyet temelli ayrımcılık, zaman zaman motivasyonu düşürebiliyor. Ancak bu durum, aynı zamanda kadın gazetecilerde güçlü bir direnç geliştirebiliyor. Zorluklar, bir yandan daha fazla mücadele etmeye iterken, diğer yandan mesleki tatmin ve başarıya ulaşma konusunda daha az fırsat sunulması, motivasyonu zorlayabiliyor. Buna benzer deneyimleri yaşayan biri olarak, zaman zaman bu tür zorluklarla karşılaşılrsa da birçok kadın gazeteci bu engelleri aşmak için çok güçlü bir azim ve dayanışma sergiliyor” (G3).

Kadın gazetecilerin motivasyon düşüklüğü yaşamalarına sebep olan olaylara karşı mesleklerine ve kendilerine olan güven duygularının olması, sorunların çözülmesinde önemli bir aşamayı oluşturmaktadır. Diğer yandan da kadın gazetecilerin çalışma yaşamında motivasyon düşürücü faktör olarak hemcinsleri ile yaşadıkları süreçlerin yapısı ve niteliği belirleyici olabilmektedir.

Yerel basındaki kadın gazetecilerin, hemcinsleriyle yaşadığı problemler, bazen erkek meslektaşlarıyla yaşadıkları zorluklardan farklı olabiliyor. Bu sorunlar genellikle toplumsal cinsiyet normlarından, rekabetten, dayanışma eksikliğinden ya da benzer deneyimleri paylaşan kadınlar arasında olabilecek önyargılardan kaynaklanabiliyor. Bu konuyla ilgili olarak G3 şunları belirtmektedir: “Kadın kadının yurdu olması gerekirken halen daha kurdu! Bazı durumlarda kadın gazeteciler arasında rekabetten kaynaklı sorunlar yaşanabiliyor. Bunun yanı sıra, cinsiyetçi iş ortamlarında kadınların birbirini desteklemesi yerine, kişisel kariyer kaygılarına öncelik vermesi de problemler arasında yer alabiliyor” (G3).

Rekabetin ve öne çıkma isteğinin çatışmaya sebep olduğundan bahseden G7, bu sürecin temelinde yatan en önemli nedenlerden birisi olarak profesyonel dayanışma anlayışının olmadığını belirterek şunlara değinmektedir: “Kadın gazeteciler arasında rekabet, iş arkadaşlığı yerine çatışma ortamı yaratabilir. Hemcinsleriyle yaşadıkları en önemli sorunlardan biri de kıskançlıktır. Bazı durumlarda, aynı pozisyon için yarışan kadınlar arasında profesyonel dayanışmanın eksikliği gözlenebilir. Bu durum, iş ortamında güven eksikliğine ve yalnızlaşmaya neden olabiliyor” (G7). Sadece meslek bazlı değil hayatın her alanında bu gibi sorunların varlığından bahseden G5, konuyla ilişkili olarak şunlara dikkat çekmektedir:

“Bu sektörel değil hayatın genel akışında cinsiyete bakmaksızın, sizin bir yeterliliğiniz varsa ve aynı ortamda bulunduğunuz insanda sizin kadar yeterlilik söz konusu değilse ister istemez o aşağılık kompleksinin aşağıya çekme gibi bir handikapı var. Ben meslek hayatımda hemcinslerimden daha ziyade, erkek meslektaşlarımdan hazım noktasında bir mobbinge maruz kaldım. Hani sen kızsındır, onlar daha iyi görüntü alıyordur, müdür olmayı onlar hak ediyordur gibi. İkimizde muhabiriz nitelikli haber o yapmalı, biri müdür olacaksa o olmalı. Ama emeğin yenemeyeceği hiçbir cinsiyet, hiçbir makam yoktur ben bunu gördüm” (G5).

Gazetecilik mesleğinin kadınlar için zor olmasının toplumsal ve kültürel yapıyla oldukça ilişkili olduğu görülmektedir. Eril egemen bir toplumda var olma çabasını sürdürmeye çalışan kadın gazeteciler, maddi ve psikik olarak yıprandığı kaçınılmaz bir gerçekliği oluşturmaktadır.

5.5. Kadın Gazetecilerin Yönetimsel Alanda İlerlemesine İlişkin Tema

Yerel basında çalışan kadın gazetecilerin gerek kariyer gerekse de yönetici olarak mesleki yaşamını sürdürmesinde çeşitli sorun ve zorluklarla karşılaştığı söylenebilir. Görüşmecilerden G2, bu durumu şu şekilde açıklamaktadır:

“Kadın gazetecilerin kariyer gelişimini etkileyen en büyük faktörler arasında cinsiyetçi kalıplar, fırsat eşitsizlikleri ve bazen ailevi sorumluluklar yer alıyor. Aynı zamanda yerel medya sektöründeki kaynak eksiklikleri ve küçük ölçekli ekiplerin sınırlı fırsatlar sunması da kariyerin ilerlemesini zorlaştıran etkenlerden. İdari yönetim pozisyonları genellikle erkeklerin ağırlıklı olduğu alanlar. Kadınların, daha fazla görev ve sorumluluk almaları, ailevi sorumluluklar ve kariyerin başlarındaki zorluklar nedeniyle bu pozisyonlara gelmeleri zor olabiliyor. Ayrıca, kadınların yönetimsel kararlarla ilgili daha az fırsata sahip olmaları da bu engelleri pekiştiriyor” (G2).

G2, eril cinsiyet kalıpları ve kadının aile içerisinde kodlanan sorumluluklarının yanı sıra, yerel medyanın sahip olduğu kaynak sınırlılığı gibi durumların, kadın gazetecilerin mesleki alanda ilerlemesine set vuran süreçler olduğunu belirtmektedir. Bu süreçle ilişkin G1, şunları ifade etmektedir:

“Erkeklerin sayı olarak daha fazla konumlandığı bir yapıdan oluşmakta olan medya sektörü; işlerin kadın işi ve erkek işi olarak ayrılması iş yaşamında karşılaşılan en önemli sorunlardan birisidir. Bu yüzden sektörde uygulanan bir cinsiyet eşitsizliği politikası söz konudur. Yerel medyanın içinde bulunduğu koşullar kadınların da çalışma koşullarını olumsuz yönde etkiliyor. Bu koşullar yereldeki gazetecileri işsizlik, yetersiz maaş, ağır çalışma koşulları, teknik ve mesleki imkansızlıklarla karşı karşıya bırakırken, ifade özgürlükleri de sınırlanıyor. Yerel medya kurumlarının teknik kapasite ve donanımları giderek sınırlanıyor, yayınların içerik ve çeşitliliği tekdüzeleşiyor, kadın gazetecilerin mesleki gelişimleri ve uzmanlaşma imkanları ise giderek azalıyor. Bu süreçlerin yanı sıra da bir de cinsiyet ayrımı eklenince her şey daha da zor bir süreç evriliyor” (G1).

Cinsiyet temelli ayrımın yanında yerel basının sahip olduğu farklı sorunlara da değinen G1, çalışma koşulları ve teknik eksikliklerinde kadın gazetecilerin çalışmasını zorlaştıran önemli faktörler olduğunu belirtmektedir. Benzer problemlerden bahseden G7'nin mevcut duruma ilişkin söylemleri şu şekildedir:

“Kariyer gelişimini etkileyen faktörler arasında cam tavan sendromu, eril egemen iş ortamları, yeterli mentorluk eksikliği, sosyal ağlardan dışlanma, cinsiyet temelli önyargılar ve iş-yaşam dengesi kurma zorlukları bulunmaktadır. Kadın gazetecilerin yönetim pozisyonlarına erişimi, geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri ve erkek egemen kültür nedeniyle sınırlıdır. Ayrıca, kadınların liderlik kapasiteleri konusunda var olan önyargılar da bu durumu etkileyerek kadınların önüne engel olarak çıkmaktadır” (G7).

G7, eril egemen kodların çalışma yaşamına olan etkisi ve müdahalesinin kadın gazetecilerin yönetici pozisyonuna gelmesini engellediğini belirtmektedir. G8'in ifadeleriyle birlikte toplumda kadının görevi olarak görülen temel sorumluluklar, kadının iş hayatını oldukça etkileyen ve engel olan faktörler arasında olduğu yönündedir. G8, bu durumu şu şekilde aktarmaktadır:

“Kadının çalışma hayatında karşılaştığı genel sorunlar sadece gazetecilikte değil, her alanda olduğunu düşünüyorum. Kadının aile hayatı ve eğer evliyse eşi, çocukları ya da doğum gibi faktörler onun meslekte ilerlemesine engel olabilecek durumlardır çünkü tüm bular kadının öncelikli yapması gereken temel görevler olarak görülür. Bundan ve benzeri süreçlerden dolayı da yönetici olmaları istenmez. Çünkü doğum izni ve düğün izni vb. süreçler de var. Bir de kadının gazetecilik alanında idari noktaya gelmesinde engel olarak duygusal bir varlık olduğu kabulü var” (G8).

Kadınlar genelde iş ve aile dengesini kurmaya çalışırlar. Ailevi sebeplerden ötürü işlerine hemen son verebilecek olmaları düşüncesi, kadına ve kadının çalışma hayatına olan önyargıyı devam ettirmektedir.⁴⁰ G8'in açıklamalarına ek olarak benzer, G4 ise kadının toplumdaki yerinden kaynaklı oluşan ve kariyerini engelleyen süreçlere ilişkin şunları belirtmektedir:

“Kariyer gelişimini etkileyen faktörler arasında cinsiyetçi önyargılar, yönetim pozisyonlarına erişimdeki engeller, toplumsal rollere bağlı sorumluluklar, örneğin aile ve çocuk bakımı mesela bunlarda kadının mesleğindeki etkinliğini ve başarısını önemli ölçüde etkiliyor. Meslek içi eğitim fırsatlarına ulaşmada yaşanan kısıtlılıklar da yer alıyor. Kadın gazeteciler, erkek meslektaşlara oranla daha az yönetim pozisyonuna atanıyor. Bunun nedenleri arasında eril egemen yönetim anlayışı, kadınların liderlik vasıflarına yönelik önyargılar ve ailevi sorumluluklar gibi etkenler yer alıyor. Özellikle yerel basında bu çok daha ön plandadır” (G4).

Kadın gazetecilerin mesleki pratikleri yerine getirmesi süreçlerinde, ağırlıklı olarak eril egemen bir çalışma alanı olan medya sektörü ve özelde de yerel basın mecraları; kadınların idari pozisyonlara gelmeleri veya kariyerlerinde yol kat etmeleri noktasında çeşitli söylem ve eylem örüntüleriyle engelleyici koşullar ürettiği belirtilebilir. Bu durum, medya mecralarında fırsat eşitliği açısından bakıldığında; kadın ve erkek eşitliğinin sorunlu bir boyutta olduğuna işaret etmektedir.

Sonuç

Kadın gazetecilerin, medya çalışma hayatında toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliğe dayalı pratiklerle çok fazla karşılaşılıyor olmaları, medya sektöründe yaşadıkları en önemli sorunların başında gelmektedir. Görüşmecilerin de sıkça dile getirdiği gibi; kadın gazeteciler, medya sektöründe erkek egemen bir ortamda var olma mücadelesi vermek zorundadırlar. Bir başka söyleyişle kadın gazeteciler, sektörde erkek meslektaşlarıyla benzer işleri yapmalarına rağmen; eşit düzeyde saygı ve takdir görememektedirler. Gazeteciliğin bir erkek mesleği olarak kodlanması ve kadınların daha zayıf bir varlık olarak tanımlanması da mevcut sorunun bir başka boyutunu yansıtmaktadır. Bir diğer önemli sorun da medya sektöründe karar alma ve uygulama süreçlerinde erkeklerin baskın olmasıdır. Bu da kadın gazetecilerin çalışma koşullarını doğrudan zorlaştıran bir başka konudur. Öte taraftan, kadın gazetecilerin yerel medya çalışma koşullarında da öne çıkan bir dizi başka sorunlar da söz konusudur. Bunların başında da medya

kuruluşların uyguladıkları ücret politikaları, güvencesiz çalışma koşulları ve yeterli ekipman desteğinin olmaması gelmektedir. Kadın gazetecilerin, çalışma koşulları içerisinde karşılaştıkları bir başka sorun ve zorluğu da haber üretim süreçlerinde yaşadıkları süreçler oluşturmaktadır. Örneğin görüşmeciler, manşetlik olacak büyük ve önemli haberlere daha çok erkek gazetecilerin gönderildiğini, magazin veya kültür-sanat gibi haberlere de kadın gazetecilerinin gönderildiğini belirtmektedirler.

Toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikler, kadın gazetecilerin kariyer gelişimde de kendini göstermektedir. Kadın gazetecilerin toplumsal rollerine bağlı sorumluluklarından birisi de aile de eş olma veya anne olma gibi eril yargılar ile kuşatılmış olmalarından dolayı, çalıştıkları medya kurumlarının idari alanlarında görev alamamalarıdır. Bu tarz sorunlar için yerel medya kuruluşlarının eşitlikçi politika geliştirmemeleri ve var olan politikaların ise yetersiz kalması, kadın gazetecilerin çalışma koşullarını daha da zor bir hale getirmektedir. Görüşmecilerin söylemlerinde de ifade ettikleri gibi; kadın gazeteciler, erkek meslektaşlarına göre daha dezavantajlı koşullarda mesleği icra ettikleri yönündedir. Örneğin, karar alma süreçlerinde veya önemli haberleri takip etmek istediklerinde; kadın gazetecilerin söylemlerinin önemsenmediği ve bu durumdan kaynaklı benzer habercilik pratiklerini sergilemelerine rağmen, kadın gazetecilerin takdir görmemelerinin mesleki motivasyonların da eksiklere yol açtığı, görüşmeciler tarafından sıkça bahsedilen bir konudur. Bu da kadınların mesleki pratiklerini yerine getirme süreçlerinde kendilerini işe yaramaz ve saygınlık konusunda da yetersiz hissetmelerine yol açmaktadır. Bu gelişmelere ek olarak, kurum içi yaşanan ayrımcılıkların ve olumsuz çalışma koşullarının kadın gazetecilerin meslekten uzaklaşma ve kariyer hedeflerinden vazgeçmesine neden olabilmektedir.

Sonuç olarak medya sektöründe gazeteciliğin bir erkek mesleği olarak görülmesi, kadın gazetecilerin verimli ve üretken olabilmesini sektöre uğratan bir sorunu oluşturmaktadır. Bu durum kadın gazeteciler açısından psikolojik olarak zor ve yıpratıcı bir süreç olabilmektedir. Bu bağlamda mevcut çalışma, yerel basında çalışan kadın gazetecilerin çalışma koşullarında zorlukların ve engellerin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlanmasını amaçlarken, medya sektöründe de toplumsal cinsiyet eşitliği adına atılması gereken adımların önemine dikkat çekmektedir. Toplumun ve kültürel yapının belirlediği rollerin dışına çıkıldığında, evde veya iş yerinde daha eşitlikçi yaklaşımlarla ortak bir çalışma ve yaşam alanı oluşturulması, bir zorunluluk olarak kendisini göstermektedir. Kadın gazetecilerin daha fazla desteklenmesi, eşit fırsatlar sağlanması ve medya sektöründe cinsiyet temelli ayrımcılığın ortadan kaldırılması, daha adil ve kapsayıcı bir medya ortamı yaratılması bu açıdan kritik bir öneme sahiptir. Medya sektörü, kadınların sadece profesyonel anlamda değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel düzeyde de mücadele etmek zorunda kaldıkları bir alan olmuştur. Bu engellerin aşılabilmesi için de hem medya kuruluşlarının hem de toplumsal politikaların daha eşitlikçi, kapsayıcı ve duyarlı pratikler geliştirmesi gerekmektedir. Cinsiyet temelli ayrımcılıkla mücadele edilmesi, medyanın daha adil ve dengeli bir hale gelmesine katkıda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

Alankuş, Sevda (2007), *Kadın Odaklı Habercilik*, İstanbul: İPS İletişim Vakfı Yayınları.

Atabek, Nejdin (2005), "Tarihsel Süreçte Türkiye'de Yerel Basın ve Yerel Yönetimler", *İstanbul İletişim Fakültesi Dergisi*, 23, 70-73.

Aydın, Hakan ve Elden, Yaşar (2011), *Kayseri Basınından Portreler: Çarşamba Söyleşileri*, Kayseri: Palet Yayınları.

Baltacı, Ali (2018), "Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme", *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.

- Bekiroğlu, Onur (2008), "Yerel Kamuoyunun Oluşumunda Basının Rolü: Trabzon Örneğinde Bir Araştırma", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 36-48.
- Bilecen, Nedim Serhat (2020), "Yerel Basında Kadın Çalışanların Konumu ve Sorunları: Giresun Yerel Basın Örneği", *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 12/22, 159-172.
- Birsan, Haluk (2011), "Yerel Basın Yöneticilerinin Bakış Açılıyla Eskişehir Yerel Basını", *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1/1, 115-142.
- Creswell, John W. (2016), *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları* (çev. S. B. Demir), Ankara: Eğiten Kitap.
- _____ (2020), *Nitel Araştırma Yöntemleri*, (çev. S. B. Demir), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çögenli, Mehmed Zahid ve Asunakutlu, Tuncer (2016), "Akademide Mobbing: Adım Üniversiteleri Örneği", *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9/1, 17-32.
- Demir, Halide (2020), *Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Kadın Gazetecilerin Algı ve Haber Üretim Pratiğine Etkisi: Gaziantep İli Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, Sevtap (2013), *Türkiye'de 2001 Yılı Sonrasında Medya-İktidar İlişkileri ve Gazeteci Pratiklerine Yansıması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirsoy, Adem (2023), *Yerel Habercilik: Tanımlar, Sorunlar, Öneriler ve İlkler*, Konya: Tablet Kitabevi.
- Denzin, Norman K. ve Lincoln, Yvonna S. (2008), "Introduction: The Discipline and Practice of Qualitative Research", *Strategies of qualitative inquiry*, (ed. N. K. Denzin ve Y. S. Lincoln), California: Sage, 1-43.
- Erdem, Beste Nigar (2007), "12 Eylül İhtilalinin Yerel Basının Haber Seçimleri Üzerindeki Etkisi: Hakimiyet Gazetesi Örneği", *Türkiye'de yerel basın*, (ed. Suat Gezgin), İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 111-114.
- Erdem, Ziya (2010), "Sanayi İşçisinden Bilgi İşçisine: Bilgi Ekonomisinin Değişen İşçi Tipi", *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 49, 542-566.
- Erdoğan, İrfan (2012), *Pozitivist Metodoloji ve Ötesi*, Ankara: Erk Yayınevi.
- Ersoy, Ersan (2009), "Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19/2, 209-230.
- Geray, Haluk (2017), *Toplumsal Araştırmalarda Nicel Ve Nitel Yöntemlere Giriş*, Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Gezgin, Suat (2007), *Türkiye'de Yerel Basın*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- _____ (2012), "Yerel Basın ve Değerlendirme Ölçütleri", *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 7, 11-12.
- Girgin, Atilla (2001), *Türk Basın Tarihi'nde Yerel Gazetecilik*, İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Göçer, Ferhat (2024), *Yeni Kapitalizmde Emek Politikaları ve Medya Çalışma Hayatındaki İzleri: Gazeteciler Üzerine Bir İnceleme*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gürel, Nail (2007), "Yerel Basının İşlevi ve Demokrasilerde Önemi", *Türkiye'de yerel basının sorunları*, (ed. Suat Gezgin), İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 171-175.

İçten, Dilek ve Erduran, Yunus (2020), *Yerel Medyada Kadın Gazeteci Olmak: Sorun ve Çözüm Önerileri* [Rapor]. Medya Araştırmaları Derneği (MEDAR). Erişim adresi: <https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1154>

Karahisar, Tüba (2012), *Türkiye'de Medya Sektörü ve Gazeteciler*, Bursa: Ekin Yayınları.

Kaya, Türkan Y. (2022), *Yerel Basında Kadın Çalışanlara Yönelik Cinsiyetçi Yaklaşım: Malatya Örneği* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kocacık, Faruk ve Gökkaya, Veda B. (2005), "Türkiye'de Çalışan Kadınlar ve Sorunları", *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6/1, 195-196.

Köprü, İrem (2022), *Cinsiyet Eşitsizliği Bağlamında Çalışan Sorunları ve Mobbing: Kayseri Medyası Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kösedağ, Mehmet Sena (2019), "Türk Basınında Çalışma Hayatı ve İş Güvencesi Sorunu", *OPUS International Journal of Society Researches*, 13/19, 2479-2498.

Nacaroglu, Derya (2007), *Türkiye'de Yerel Yayıncılığın Gelişimi ve Bölgesel Yapı İle İlişkileri: Kayseri Örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Nalcioğlu, Belkıs Ulusoy (2007), "Türkiye'de Yerel Medya Çalışanları, Yerel Medyanın Sorunları ve Çözüm Önerileri", (ed. Suat Gezgin), *Türkiye'de Yerel Medya*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 198-207.

Neuman, W. Lawrence (2022), *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar* (çev. Ö. Akkaya.), Ankara: Siyasal Kitabevi.

Özsoy, Selami-Kurt, Ela Mantarlı ve Tüt, Nilgün Didar (2022), "Yerel Basında Kadın Çalışanların Sorunları", *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 4/1, 1-13.

Tekvar, Sırma Oya (2016), "Kadın Gazeteci Olmak: Uçan Haber 'Kadın ve Medya' Özel Sayısının İncelenmesi", *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6/2, 435-445.

Uğurlu, Sevi Gözay (2024), *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Yerel Basında Kadın Gazeteciler: Çanakkale Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Walby, Sylvia (2016), *Patriyarka Kuramı* (çev. H. Osmanağaoğlu), Ankara: Dipnot Yayınları.

Yazıcı, Özlem (2012), *Yerel Medyada Çalışan Kadın Gazeteciler ve Karşılaştıkları Zorluklar: Antalya Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yüksel, Erkan (2006, Ocak), "Eskişehir Basını Neden Tiraj Kazanıyor?", *Selçuk İletişim Dergisi*, 4/2, 18-29.

Zeng, Zhen (2011). "The Myth of the Glass Ceiling: Evidence from a Stock-Flow Analysis of Authority Attainment", *Social Science Research*, 40/1, 312-325.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırmacılar makaleye eşit oranda katkı sağlamışlardır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.